

*Чернат Д.**

РОЛЬ І ПЕРСПЕКТИВИ АЗІЇ В НОВОМУ СВІТОВОМУ ПОРЯДКУ ХХІ СТ.

На початку ХХІ ст. помітно зросла роль і вплив країн Азії в системі міжнародних відносин. Крім «старих» світових лідерів (Японії) серед держав Сходу в кінці ХХ- початку ХХІ ст. з'явилися нові - Китай і Індія. Разом вони складають тріаду азійських кутів глобального шестикутника сил, до якого входять також США, ЄС і Росія.

Із тріади «азійських велетнів» особливо великого значення набув Китай, який зумів досягти за останні 30 років вражаючих економічних успіхів. При цьому Китайська Народна Республіка зберегла відданість національній комуністичній ідеології, залишившись носієм специфічного варіанту соціально-економічного та політичного розвитку. До кінця першого десятиліття нинішнього століття КНР посіла за багатьма макроекономічними показниками друге місце в світі після США [8].

Китайська економіка, що перебуває на активній стадії трансформації в постіндустріальну, стикається з необхідністю підтримки високих темпів зростання. Світовий фінансова криза 2008 року обмежила перспективи зовнішньоторговельної експансії і підвищила значення внутрішнього ринку. При цьому потреби у забезпеченні національного господарства зовнішніми паливно-енергетичними ресурсами (насамперед сировою нафтою) залишилися, і Пекін продовжив пошук можливостей для їх задоволення. Крім використання північного, континентального каналу імпорту нафти і природного газу (з Росії та Казахстану), Китай розширив південний морський коридор, збільшивши ввезення нафти не тільки з країн Аравії і Персидської затоки, але і з Африки - Анголи, Нігерії та Судану. У цілому КНР перетворилася на початку ХХІ століття не тільки в регіональну (у масштабах Великої Східної Азії), а й глобальну супердержаву з інтересами в Африці, на Близькому Сході, в Латинській Америці та Океанії [3].

Положення, аналогічне китайському, прагне зайняти і Індія. Їй вдалося істотно збільшити свій господарський, у тому числі науково-технічний, потенціал. Поступаючись Китаю за темпами зростання економіки, Республіка Індія впродовж останніх приблизно двадцяти років значно випереджала країни Заходу. Національний дохід Індії зріс за цей період більш ніж вдвічі. До початку ХХІ століття Індія зміцнила лідируючі позиції в регіоні Південної Азії, в основному, подолавши опір з боку Пакистану. Її геополітичні інтереси поширилися на Афганістан і Центральну Азію. Слідуючи логіці концентричних кіл, Індія прагне затвердити вплив у широкому ареалі, прилеглому до морських кордонів, в зоні Індійського океану аж до берегів Австралії, Індонезії і Східної Африки. На північному сході, в пригімалайських районах (Непал, Тибет) інтереси Делі традиційно перетинаються з китайськими. Однак це не заважає сталій на нинішньому етапі мирній взаємодії між Індією та Китаєм [7].

Одночасно Індія в останні десятиліття розширює різноманітні контакти із США, країнами Європи та Японією. Актуальними для неї залишаються зв'язки із Росією. Делі надає

* студент 4 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Чорноморського державного університету
Науковий керівник: проф. Шевчук О.В.

великого значення політичним відносинам із регіональними державами - ПАР, Бразилією, Республікою Корея та ін.. В цілому Індія стала однією з головних світових держав. Вона претендує на місце постійного члена Ради безпеки ООН, учасника у вирішенні основних проблем світової політики [4].

На початку ХХІ століття в повній мірі заявив про себе радикалізм на релігійно-цивілізаційній, передусім ісламській основі. Мусульманський світ виявився найбільш швидкозростаючим демографічно, серед східних, так і всіх інших цивілізаційних ареалів. Це відбулося на тлі загального демографічного «вибуху» в менш розвинених регіонах.

На відміну від інших східних цивілізацій (конфуціанської, індуїстської) ісламський культурно-цивілізаційний комплекс не має єдиного центру. Ця роль розподілена між низкою країн - сунітською Саудівською Аравією, шіїтським Іраном і найбільш модернізованою Туреччиною. У відсутності нації-лідера покладена і сила, і слабкість мусульманської цивілізації. Це ж пояснює поширеність в мусульманському середовищі ісламістських рухів та організацій [1, 2].

Переходячи до обговорення перспектив еволюції країн Сходу на період до середини поточного сторіччя та зміни їх місця в системі міжнародних відносин та світової політики, варто відмітити, що головною підставою для погляду в майбутнє є демографічна інерція.

Швидкість майбутнього демографічного процесу на Великому Сході оцінюється по прогнозам ООН на рівні вище середньосвітового (приблизно 1,0 проти 0,8%). При цьому частка Сходу в середині ХХІ ст. в порівнянні з його початком повинна за прогнозами збільшитися з 73,8 до 78,7%. В свою чергу частка Європи у світовому населенні до 2050 р. скоріш за все скоротиться до 13,7% (однієї сьомої) [9].

За Сходом в системі міжнародних відносин і в світовій політиці на найближчі десятиліття в цілому збережеться нелідуюче, і в якійсь мірі тіньове становище. Системоутворюючим елементом залишиться Захід, але міць його лідерства буде неухильно скорочуватися. Захід буде змушений більшою мірою рахуватися з іншими міжнародними гравцями. Завдяки цьому відбудеться й підключення провідних держав Сходу до механізму прийняття рішень в області світової політики.

Література

1. Пинюгина Е. Мусульманское меньшинство как вызов современному европейскому государству / Е. Пинюгина // Политическая наука. – 2010. - №1. С. 192-202. – Бібліогр.: с. 202.
2. Торкунов А. Новые вызовы и новые приоритеты / А. Торкунов // Международная жизнь. - 2004. - № 1. - С. 40-47. – Бібліогр.: с. 47.
3. Darling D. BRIC Military Modernization and the New Global Defense Balance / D. Darling // The Faster Time. – 2010. – June 20. –Mode of access: <http://thefastertimes.com/defensespending/2010/10/06/bric-military-modernization-and-the-new-global-defense-balance-part-1-of-2/>
4. Khanna P. How's That New World Order Working Out? / P. Khanna // Foreign Policy. – 2010. – March 15. –Mode of access: http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/11/29/hows_that_new_world_order_working_out
5. Sharma A. Asia's New Arms Race / A. Sharma // The Wall Street Journal. 2010. – August 3. – Mode of access: <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704881304576094173297995198.html>

6. Stelzner H. Die Neuordnung der Welt / H. Stelzner // Frankfurter Allgemeine Zeitung. 2010. – August 9. – Mode of access: <http://www.faz.net/s/Rub4D8A76D29ABA43699D9E59C0413A582C/Doc~E6CAE906A258343A5884C0B56CAE6EDD7~ATpl~Ecommon~Scontent.html>
7. Roberts A. The New World Disorder / A. Roberts // The Mirror. 2010. – December 27. – Mode of access: <http://www.mirror.co.uk/news/top-stories/2010/11/27/a-new-world-disorder-115875-22743927/>
8. The World Factbook. Mode of access: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
9. World Urbanization Prospects: The 2007 Revision. Mode of access: www.un.org/popin.org